

Белорусский государственный университет

Филологический факультет

Кафедра русской литературы

«Чернобыльская тема в русской и белорусской литературе»

Танкевич Мария Дмитриевна

Руководитель: Скоропанова Ирина Степановна

РЕФЕРАТ

Структура и объем. Общий объем дипломной работы — 64 машинописные страницы, список использованных источников включает 45 наименований.

Ключевые слова: чернобыльская литература, многовекторность подходов, мотив апокалипсиса, трагизм, техногенный, социальный, психологический факторы, документальное и художественное.

Объект исследования—«Саркофаг» В. Губарева, «Звезда Чернобыль» Ю. Вознесенской, «Чернобыль, Припять, далее Нигде...» А.Шигапова, «Живая сила. Дневник ликвидатора» С. Мирного, «Волчья яма» В. Быкова, «Злая звезда» И. Шамякина, «Спаси и помилуй нас, черный аист» В. Казько, «Чернобыльская молитва: хроника будущего» С. Алексиевич, «Замкнутый дом» Н. Метлицкого.

Предмет исследования—чернобыльская катастрофа как объект художественного осмысления в творчестве русских и белорусских писателей.

Цель исследования—охарактеризовать особенности воплощения чернобыльской тематики в русской и белорусской литературах конца XX – начала XXI вв.

Методы исследования: аналитический, герменевтический, культурно-исторический, социологический и метод обобщения.

Актуальность и выбор темы обусловлены потребностью сопрягать опыт настоящего с «уроками» прошлого.

Научная новизна работы — в обобщении написанного о Чернобыле русскими и белорусскими авторами и выявлении национальной специфики их произведений.

Полученные результаты. В творчестве русских писателей В. Губарева, Ю. Вознесенской, А. Шигапова доминантой является исследование социальных причин, приведших к аварии. С. Мирный — первый автор, который использует юмор и иронию в отношении катастрофы. Белорусские писатели В. Быков, С. Алексиевич, И. Шамякин, В. Казько, Н. Метлицкий вводят чернобыльский миф в литературу о катастрофе, позволяющий создать и описать ту новую мрачную реальность, которую породила ядерная авария.

Практическая значимость. Материалы дипломной работы могут быть использованы в учебном процессе при подготовке рефератов и курсовых работ по литературе о Чернобыле, а также— заложить основу магистерской диссертации на эту тему.

Дипломная работа написана самостоятельно.

РЭФЕРАТ

Структура і аб'ём. Агульны аб'ём дыпломнай працы — 64 машынапісныя старонкі, спіс выкарыстаных крыніц складае 45 найменняў.

Ключавыя словы: чарнобыльская літаратура, шматвектарнасць падыходў, матыў апакаліпсіса, трагізм, тэхнагенны, сацыяльны, псіхалагічны фактары, дакументальнае і мастацкае.

Аб'ект даследавання—«Саркафаг» У. Губарава, «Зорка Чарнобыль» Ю. Вазнесенскай, «Чарнобыль, Прыпяць, далей Нідзе...» А. Шыгапава, «Жывая сіла. Дзённік ліквідатара» С. Мірнага, «Ваўчыная яма» В. Быкава, «Злая зорка» І. Шамякіна, «Выратуй і памілуй нас, чорны бусел» В. Казько, «Чарнобыльская малітва. Хроніка будучыні» С. Алексіевіч, «Замкнёны дом» М. Мятліцкага.

Прадмет даследавання— чарнобыльская катастрофа як аб'ект мастацкага асэнсавання ў творчасці рускіх і беларускіх пісьменнікаў.

Мэта даследавання— ахарактарызаваць асаблівасці ўвасаблення чарнобыльскай тэматыкі ў рускай і беларускай літаратурах канца ХХ – пачатку ХХІ стст.

Метады даследавання: аналітычны, герменеўтычны, культурна-гістарычны, сацыялагічны і метадабагульнення.

Актуальнасць і выбар тэмы абумоўлены патрэбнасцю спалучаць вопыт сучаснасці з «урокамі» мінулага.

Навуковая навізна працы— у абагульненні напісанага пра Чарнобыль рускімі і беларускімі аўтарамі і выяўленні нацыянальнай спецыфікі іх твораў.

Атрыманыя вынікі. У творчасці рускіх пісьменнікаў У. Губарава, Ю. Вазнесенскай, А. Шыгапава дамінантай з'яўляецца даследаванне сацыяльных прычын, якія прывялі да аварыі. С. Мірны — першы аўтар, які выкарыстоўвае гумар і іронію ў адносінах да катастрофы. Беларускія пісьменнікі В. Быкаў, С. Алексіевіч, І. Шамякін, В. Казько, М. Мятліцкі уводзяць чарнобыльскі міф у літаратуру пра катастрофу, які дазваляе стварыць і апісаць тую новую змрочную рэальнасць, якую выклікала ядзерная аварыя.

Практычная значнасць. Матэрыялы дыпломнай працы могуць быць выкарыстаны ў навучальным працэсе пры падрыхтоўцы рэфератаў і курсавых прац па літаратуры пра Чарнобыль, а таксама — залажыць аснову магістэрскай дысертацыі на гэтую тэму.

Дыпломная праца напісана самастойна.

ABSTRACT

Structure and volume. The total volume of the thesis is 64 pages, the list of references includes 45 items.

Keywords: Chernobyl literature, multi-vector approaches, apocalyptic, tragedy, man-caused, social, psychological factors, documentary and fiction.

The object of research - "Sarcophagus" by V. Gubarev, "The Star of Chernobyl" by Y. Voznesenskaya, "Chernobyl, Pripyat, Nowhere Now..." A. Shigapova, "Living Force. Liquidator's diary" by S. Mirny, "Wolf Pit" by V. Bykov, "Evil star" by I. Shamyakin, "Save and Have Mercy on Us, Black Stork" by V. Kazko, "Chernobyl Prayer: Chronicle of the Future" by S. Aleksievich, "Closed House" by N. Metlitsky.

The subject of the research is the Chernobyl disaster as an object of artistic comprehension in the works by Russian and Belarusian writers.

The purpose of the research is to characterize the features of the incarnation of Chernobyl theme in Russian and Belarusian literature of the late XX - early XXI centuries.

Research methods: analytical, hermeneutic, cultural-historical, sociological and generalization method.

The relevance and choice of the topic is determined by the need to combine the experience of the present with the "lessons" of the past.

The scientific novelty of the work is in the generalization of the writings about Chernobyl by Russian and Belarusian authors and the identification of the national specificity of their works.

Results of the research. In the work of Russian writers V. Gubarev, Y. Voznesenskaya, A. Shigapov, the dominant is the study of the social causes that led to the accident. S. Mirny is the first author to use humor and irony in relation to disaster. Belarusian writers V. Bykov, S. Aleksievich, I. Shamyakin, V. Kazko, N. Metlitsky introduce the Chernobyl myth into the disaster literature, which allows creating and describing the new gloomy reality that a nuclear accident generated.

Practical significance. The materials of the thesis can be used in the educational process in the preparation of essays and term papers on the Chernobyl literature, as well as laying the foundation for a master's thesis on this topic.